Đơn vị xuất bản:
Bộ Nông Nghiệp và Phát Triển Nông Thôn (MARD)
Cục Bảo Vệ Thực Vật (PPD)
149 Hồ Đắc Di, quận Đống Đa, Hà Nội, Việt Nam
www.ppd.gov.vn

Đơn vị hỗ trợ
Deutsche Gesellschaft fur
Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH
www.giz.de

Sáng kiến phát triển sản xuất lúa khu vực châu Á (BRIA)
www.better-rice-initiative-asia.org

Thay mặt cho
Bộ Hợp tác kinh tế và Phát triển liên bang Đức (BMZ)
Cộng hòa Liên bang Đức
http://www.bmz.de

Croplife International AISBL
https://croplife.org

Better Rice Initiative Asia
BRIA
Better Rice, Better Life

CropLife INTERNATIONAL

german cooperation
DEUTSCHE ZUSAMMENARBEIT

Implemented by
giz

SỔ TAY QUẢN LÝ DỊCH HẠI TỔNG HỢP TRÊN LÚA

Tập 4 CÁCH NHẬN DIỆN CÁC VẤN ĐỀ CHÍNH TRÊN LÚA

Lưu hành nội bộ

Để là bác sỹ cây lúa giỏi, có thể nhận diện đúng và kịp thời vấn đề, nông dân cần lưu ý:

- Các giai đoạn sinh trưởng của lúa vấn đề thường xuất hiện
- Điều kiện thời tiết phù hợp để dịch hại xuất hiện
- Thăm ruộng thường xuyên để **phát hiện sớm** và **nhận diện đúng** các vấn đề để áp dụng cách quản lý phù hợp, nhằm giảm chi phí và đạt hiệu quả cao
- Chọn **thời điểm thích hợp trong ngày** để thăm ruộng vì mỗi loại dịch hại có thời gian hoạt động khác nhau
- Lưu ý đến **vị trí xuất hiện trên cây** lúa vì mỗi loại dịch hại/vấn đề thường có vị trí xuất hiện riêng biệt.

1 Cách nhận diện vài loại sâu hại chính

Rầy nâu: Nông dân cần quan sát tại gốc lúa để tìm và đếm rầy trên ruộng lúa khi:

- Lúa ở giai đoạn đẻ nhánh đến trổ
- Ruộng trồng giống nhiễm, bón dư phân đạm,
- Phun nhiều thuốc trừ sâu đầu vụ
- Ruộng sạ dầy, xuống giống lúc xung quanh có nhiều lúa đang chín/thu hoạch
- Lượng rầy nâu vào đèn tăng.

Sâu cuốn lá nhỏ:

Nông dân cần tìm các dấu hiệu của sâu cuốn lá nhỏ khi:

- Lúa ở giai đoạn đẻ nhánh đến trổ
- Ruộng bón nhiều phân đạm
- Ruộng phun nhiều thuốc trừ sâu lúc đầu vụ.

Cách nhận biết: Bướm của sâu cuốn lá xuất hiện với mật độ cao (Ảnh1); Lá lúa cuốn lại thẳng đứng (Ảnh2)

Ảnh 1. Bướm của sâu cuốn lá

Ảnh 2. Lá lúa bị sâu cuốn

Lưu ý: Trong giai đoạn đầu của cây lúa (0- 40 ngày sau sạ), không nên phun thuốc trừ sâu cuốn lá nhỏ vì hầu hết các trường hợp đều phí tiền, có thể dẫn đến sự bùng phát các loại sâu hại khác do giết thiên địch có sẵn trên ruộng lúa.

Nhện gié: Nông dân cần lưu ý tìm các dấu hiệu khi:

- Thời tiết nóng và khô
- Lúa từ giai đoạn mạ đến giai đoạn vào chắc

Cách nhận diện: Quan sát kỹ chồi, bẹ lá (phía sau) và gân lá, thấy các vết thương màu tím nâu ở bẹ lá (Ảnh 3).

Lưu ý: Nhện gié có 8 chân, nhỏ (0.2 – 1 mm) khó nhận biết bằng mắt thường. Vết thương do nó gây ra ban đầu thường dễ nhầm lẫn với vết bệnh thối bẹ.

Nhện gié, *Steneotarsonemus spinki*

Ảnh 3. 3a Nhện gié; 3b Vết thương trên bẹ do nhện gié; 3c Bông sau khi bị nhện gié

2 Cách nhận diện vài bệnh hại chính

Bệnh đạo ôn lá hay bệnh cháy lá

Cần lưu ý tìm các dấu hiệu của bệnh đạo ôn lá khi:

- Trời mưa nhiều, ẩm độ cao, nhiều sương và mây mù,
- Trên ruộng bón dư đạm, trồng giống lúa nhiễm,
- Lúa ở giai đoạn sau bón phân lần 2.

Cách nhận biết: Thăm đồng và quan sát kỹ lúa ở nơi mật độ cây dày, hoặc chỗ trũng để tìm vết bệnh sớm (Ảnh 4).

Ảnh 4a. Vết bệnh mới chớm

Ảnh 4b. Vết bệnh đang phát triển

Bệnh đạo ôn cổ bông hay thối cổ gié

Cần lưu ý tìm các dấu hiệu của bệnh đạo ôn cổ bông khi:

- Trời mưa nhiều, ẩm độ cao, nhiều mây mù và sương
- Trên ruộng bón dư đạm, trồng giống lúa nhiễm
- Lúa đang trong giai đoạn trổ đến vào chắc.

Cách nhận biết: Quan sát kỹ ở nơi có mật độ lúa dày, hoặc chỗ trũng để phát hiện. Tuy nhiên, khi vết bệnh đạo ôn cổ bông đã xuất hiện thì việc phòng trị không còn hiệu quả.

Bệnh đốm vằn hay khô vằn

Nông dân cần tìm các dấu hiệu của bệnh đốm vằn khi:

- Lúa đang ở giai đoạn đẻ nhánh cho đến giai đoạn bắt đầu trổ
- Sạ dày (>200 kg/ha)
- Ruộng bón nhiều phân đạm.

Cách nhận biết: Tìm vết bệnh trên các bẹ lá gần mực nước, đặc biệt gốc bẹ lá. Vết bệnh chớm thường xuất hiện ở gốc bẹ lá (Ảnh 5).

Ảnh 5. Một số triệu chứng bệnh khô vằn trên bẹ lá

Bệnh cháy bìa lá (BLB)

Ảnh 6. 6a vết bệnh nhẹ, 6b vết bệnh có dịch khuẩn vàng, 6c bệnh phát triển mạnh

Nông dân cần tìm các dấu hiệu của bệnh cháy bìa lá, khi:

- Ruộng gieo sạ giống nhiễm, bón dư đạm
- Ruộng đã bị nhiễm bệnh từ các vụ trước
- Giai đoạn chuẩn bị trổ cho đến khi lúa trổ.

Cách nhận diện: Lưu ý tìm vết bệnh tại các lối đi trên ruộng, những chỗ bón nhiều đạm. Quan sát kỹ vùng gần bìa lá để tìm vết bệnh mới chớm (Ảnh 6)

Bệnh lem lép hạt

Nông dân cần tìm các dấu hiện của bệnh lem lép hạt khi:

- Lúa trổ đến khi ngậm sữa
- Nhiệt độ thấp, ẩm độ cao, mưa nhiều
- Bón dư đạm trước khi bông lúa trổ thoát.

Cách nhận diện: Quan sát kỹ màu sắc và hình dáng của hạt lúa để tìm vết bệnh (Ảnh 7).

Ảnh 7. Hạt lúa bị nhiễm bệnh lem lép

3 Các triệu chứng liên quan đến quản lý dinh dưỡng và đất

Thiếu đạm: Lá già có màu xanh nhạt, khô đầu lá. Lá chuyển màu vàng tranh, hẹp, mọc thẳng.

Thiếu lân: Cây cằn, có màu xanh thẫm, thân nhỏ và mảnh khảnh, ít đẻ chồi.

Thiếu Kali: Cây có màu xanh tối, triệu chứng xuất hiện trên lá già, chóp lá có viền nâu.

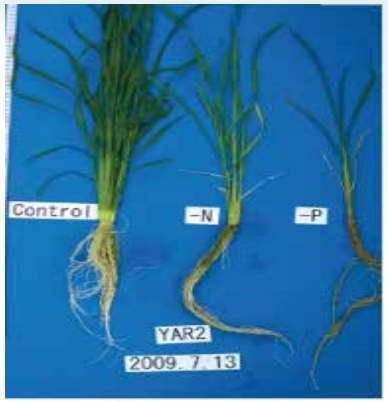

Ảnh 8a. Triệu chứng thiếu đạm và lân

Ảnh 8b. Triệu chứng thiếu Kali

Ngộ độc hữu cơ:

Rễ lúa có màu đen (Ảnh 9a).

Ảnh 9a. Lúa bị ngộ độc hữu cơ và thối thân do vi khuẩn

Ảnh 9b. Rễ lúa bị ngộ độc phèn

Ngộ độc phèn

Rễ lúa thường có màu vàng và nâu (Ảnh 9b).